

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/273,Otwarcie-wystawy-Zycie-codzienne-w-okupowanej-Wielkopolsce-Koscian-7-lutego-2003.html>
03.04.2026, 19:25

Otwarcie wystawy "Życie codzienne w okupowanej Wielkopolsce" - Kościan, 7 lutego 2003 r.

24.02.2003

7 lutego 2003 r. w Muzeum Regionalnym w Kościanie odbył się wernisaż wystawy pt. "Życie codzienne w okupowanej Wielkopolsce", przygotowanej przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej w Poznaniu. Była to pierwsza z wielu prezentacji tej wystawy na obszarze działania poznańskiego Oddziału IPN.

Wystawę tworzą 32 plansze wypełnione dokumentami, fotografiami i komentarzem historycznym. Część zdjęć pochodzi z archiwów IPN, pozostałe - w większości publikowane po raz pierwszy - pracownicy poznańskiego OBEP odnaleźli w wielkopolskich archiwach i muzeach regionalnych. Oryginalna scenografia, przygotowana przez poznańskich plastyków - Agnieszkę Gierach, Karola Furyka i Piotra Rogalińskiego - nawiązuje do niemieckich planów całkowitej germanizacji tzw. Kraju Warty, który miał być przemieniony we wzorcowy okręg Rzeszy zarządzany przez Arthura Greisera.

Dotychczas wystawa prezentowana była m.in. w:

- Muzeum Regionalnym w Kościanie,

- Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie,

- Bibliotece Publicznej w Obornikach Wlkp.,

Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej w Kaliszu,

Muzeum Historii Miasta Poznania,

I Liceum Ogólnokształcącym w Lesznie,

Muzeum im. J. Kasłowicza w Inowrocławiu,

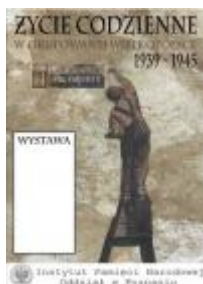

Państwowym Muzeum Stutthof w Sztutowie.

We wrześniu wystawę będzie można oglądać w Muzeum Regionalnym w Wągrowcu, a w październiku w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Gostyniu.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

ŻYCIE CODZIENNE W OKUPOWANEJ WIELKOPOLSCE 1939 - 1945

WYSTAWA

Instytut Pamięi Narodowej
Oddział w Poznaniu

WRZESIEŃ 1939

Usuwanie polskich słupów granicznych, wrzesień 1939 r.

(Źródło: Biblioteka Kórnicka)

Wielkopolska pozostała na uboczu głównego uderzenia sił niemieckich. Armia „Poznań” wycofała się w głąb kraju. W ślad za nią ewakuowały się władze cywilne. Dla zapewnienia porządku mieszkańcy samodzielnie powoływali komitety obywatelskie. Organizowały one oddziały straży obywatelskiej, które stawiły opór wkraczającym wojskom niemieckim. Wielu Polaków zginęło w beznadziejnej walce.

Ratusz w Wągrowcu zniszczony we wrześniu 1939 r.

(Źródło: Muzeum Regionalne w Wągrowcu)

Wkroczenie wojsk niemieckich do Leszna, wrzesień 1939 r.

(Źródło: Muzeum Okręgowe w Lesznie)

Żołnierze polscy w niewoli niemieckiej, Poznań 1939 r.

(Źródło: zbiory prywatne)

Zniszczone polskie samoloty na lotnisku Ławica w Poznaniu, wrzesień 1939 r.

(Źródło: zbiory prywatne)

PIERWSZE DNI OKUPACJI

Obwieszczenie władz okupacyjnych, wrzesień 1939 r.

(Źródło: Muzeum Okręowe w Lesznie)

Einsatzkommando w akcji

(Źródło: Archiwum IPN)

Egzekucja 15 mieszkańców, Kórnik, 20 X 1939 r.

(Źródło: Archiwum IPN)

Niemcy natychmiast rozpoczęli planową akcję pacyfikacji społeczeństwa. Na podstawie przygotowanych wcześniej list proskrypcyjnych dokonywano masowych aresztowań, szczególnie polskiej inteligencji. Zadanie to realizowały specjalne grupy operacyjne (Einsatzgruppen), zorganizowane w Rzeszy jeszcze przed wybuchem wojny.

Dla zapewnienia bezpieczeństwa Niemcom tymczasowe władze okupacyjne brały zakładników spośród polskiej ludności cywilnej. Część aresztowanych rozstrzeliwano w publicznych egzekucjach, inni trafiali do obozów.

Grabież polskiego mienia przybrała tak znaczne rozmiary, że niemiecki dowódca poznańskiego okręgu wojskowego już we wrześniu 1939 r. wydał zakaz rekwizycji bez pozwolenia władz.

Egzekucja Polaków przy murze więziennym, Leszno, październik 1939 r.

(Źródło: Muzeum Okręowe w Lesznie)

Werwanie zakładnika, Krotoszyn, listopad 1939 r.

(Źródło: Muzeum Regionalne w Krotoszynie)

TZW. KRAJ WARTY

Godło tzw. Kraju Warty

(Źródło: Wartheland)

Po zakończeniu działań wojennych Wielkopolska została decyzją Adolfa Hitlera włączona w skład III Rzeszy. Razem z częścią terenów województwa łódzkiego, warszawskiego i pomorskiego stanowiła tzw. Okręg Rzeszy Kraj Warty (Reichsgau Wartheland). Zamieszkiwało go około 5 milionów osób, w zdecydowanej większości byli to Polacy.

Ostatecznym celem Niemców była pełna germanizacja tego obszaru.

Okres	Opółem		Niemcy opółem		Polacy		Spółci	
	miastokadów	w tys.	%	w tys.	%	w tys.	%	
Przed wojną	4 922	325	6,6	4 189	85,1	383	7,9	
1 V 1942	4 533	790	17,4	3 535	78,0	208	4,6	
1 IV 1944	4 440	1 013	22,8	3 328	74,3	79	1,8	

Struktura narodowościowa w tzw. Kraju Warty

(Źródło: Cz. Madajczyk, Polityka III Rzeszy w okupowanej Polsce)

Administracyjny podział okupowanych ziem polskich (po agresji niemieckiej na ZSRR 22 VI 1941 r.)

(Opracował Piotr Orzechowski)

Bekanntmachung

Für das Kreisgebiet OBORNIK wird hiermit folgendes verordnet:

- In den kommunikativen Verordnungen der Städte und Gemeinden sind sämtliche Anzeigen, Brief- und Telebefehle strengstens zu befolgen. Verstoßende der tätigen polnischen Verwaltungsorgane sollen dem Geklagten melden.
- Stempel in öffentlichen Anzeigen und Sperrbriefen sind zu vermeiden.
- Anzeigen sind die Sprache von Mangelwesen, Spott, Satire u. s. w.
- Alle Plakate und Aufschriebe in polnischer Sprache sind zu entfernen. Zerstören und Verstecken von Plakaten oder Verstecken von Plakaten ist verboten.
- Zweite Eingetragene sollen sich sämtliche öffentliche Plakate von Anfang 1942 ab entnehmen. In den öffentlichen kommunikativen Verordnungen sind die Plakate zu entfernen.
- Verordnungen und Anzeigen sind zu befolgen.
- Ab 7 Uhr abends, bis 5 Uhr morgens ist die öffentliche Beleuchtung der Straßen nicht zu betreiben.
- Die Verweise der Stadt- oder Kreisbehörden sind besonders Beachtung der öffentlichen Anzeigen zu beachten.
- Jeder hat einen Anteil an einem öffentlichen Vollbringen in Ruhe zu empfangen. Bei Störungen in Betrieb und Wirtschaftlichkeit derselben, macht sich strafbar.
- Öffentliche Läden sind nicht zu öffnen. Insbesondere dürfen diese Läden nicht ansonsten werden. Wennverboten für den öffentlichen Bedarf lassen ist verboten.
- Öffentliche Zerstörung und Zerstörung und Zerstörung 2 Zerstörung und 1 Zerstörung.

(-) Egon Rau
Kreisleiter.

Sarrządzenie porządkowe dotyczące m.in. wprowadzenia godziny policyjnej i usunięcia polskich napisów

(Źródło: Biblioteka Publiczna w Obornikach)

Polacy czytają obwieszczenie, Leszno

(Źródło: Archiwum IPN)

Smiana narwy Placu Wolności, Poznań, wrzesień 1939 r.

(Źródło: Archiwum Państwowe w Poznaniu)

Wyrób tablic z niemieckimi nazwami ulic, Poznań, październik 1939 r.

(Źródło: Archiwum IPN)